

Pääkohdat Euroopan antibioottipäivä 2022:

Uusimmat tiedot ja nykytilanne

- ECDC:n arvion mukaan joka vuosi Euroopan unionissa, Islannissa ja Norjassa kuolee yli 35 000 ihmistä antibiooteille vastustuskykyisiin infektioihin. Tämä luku on kasvanut viime vuosina. Antibiooteille vastustuskykyisten infektioiden terveydelle aiheuttama taakka on verrattavissa influenssan, tuberkuloosin ja HIV:n/aidsin yhteenlaskettuun taakkaan.
- Kaikkiaan vuosina 2016–2020 lähes kaikkien antibiooteille vastustuskykyisten bakteerien aiheuttamat tartuntojen ja niihin liittyvien kuolemantapausten arvioidut määrät EU:ssa ja ETA:ssa kasvoivat merkittävästi, vaikka luvut laskivat hieman covid-19-pandemian ensimmäisenä vuotena eli vuosina 2019–2020.
- Yli 70 prosenttia antibiooteille vastustuskykyisten infektioiden terveysvaikutuksista on suoraan yhteydessä hoitoon liittyviin infektioihin. Tätä lukua voitaisiin pienentää riittävällä infektion ehkäisy- ja hallintatoimenpiteillä sekä antibioottien käytön hallinnalla terveydenhuollossa.
- Suurimman tautitaakan aiheutti kolmannen sukupolven kefalosporiinille vastustuskykyinen *Escherichia coli*, jota seurasivat metisilliiniresistentti *Staphylococcus aureus* (MRSA) ja kolmannen sukupolven kefalosporiinille vastustuskykyinen *Klebsiella pneumoniae*.
- Vastustuskyky bakteeri-infektioiden viimeisijaisena hoitona käytettäville antibiooteille, kuten karbapeneemeille, vaikuttaa terveyteen eniten. Karbapeneemeille vastustuskykyisten bakteeri-infektioiden aiheuttamien kuolemantapausten määrä kasvoi vuosina 2016–2020. Karbapeneemeille vastustuskykyisistä *Klebsiella pneumoniae* ja *Acinetobacter* spp. -bakteereista johtuvien kuolemantapausten määrä kasvoi noin 50 prosenttia vuosina 2016–2020. Kyseiset bakteerit ovat yleisiä hoitoon liittyvien infektioiden aiheuttajia.
- Vuosien 2016 ja 2020 välisenä aikana *Acinetobacter* spp. -tapausten määrän samoin kuin tälle bakteerille mikrobilääkeresistenttien tapausten prosenttiosuuden suurin kasvu raportoitiin maista, joissa ilmoitettujen mikrobilääkeresistenttien *Acinetobacter* spp. -tapausten prosenttiosuus oli jo korkea ennen vuotta 2020.
- *Acinetobacter* spp. terveydenhuollossa on erityisen ongelmallinen, koska se voi säilyä terveydenhuoltoympäristössä pitkiä aikoja, ja kun se on kerran saanut sijaa ympäristössä, sitä on tunnetusti vaikea hävittää.
- Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) arvioi vuonna 2018, että antibiooteille vastustuskykyisten bakteerien aiheuttamat infektiot aiheuttavat EU/ETA-maiden terveydenhuoltojärjestelmille joka vuosi 1,1 miljardin euron kustannukset.

- Antibioottien käytön yleisyyden (esim. perusterveydenhuollossa) ja infektioita aiheuttavien mikrobilääkeresistenttien bakteereiden määrän välillä samassa väestössä on selvä yhteys. Toisin sanoen mitä enemmän antibiootteja käytetään jossakin tietyssä maassa, sitä suuremmat ovat antibiooteille resistenttien mikrobien osuudet kyseisessä maassa.
- Infektioiden ehkäisy- ja valvontatoimien toteuttaminen ja noudattaminen taas korreloi käänteisesti mikrobilääkeresistenssin tasoon erityisesti sairaaloissa ja muissa terveydenhuollon yksiköissä. Tämä osoittaa, että mitä enemmän maassa kiinnitetään huomiota infektioiden ehkäisyyn ja valvontaan, sitä alhaisempi on antibiooteille resistenttien mikrobien osuus.
- Vuosina 2012–2021 antibioottien kulutus väheni EU:ssa ja ETA:ssa tilastollisesti merkitsevästi sekä yhteisössä (perusterveydenhuollossa) että sairaaloissa. Tilastollisesti merkitsevää antibioottien käytön lisääntymistä havaittiin vain yhdessä maassa (Bulgaria).
- On mahdollista, että covid-19-pandemiaan liittyvillä tekijöillä on ollut vaikutusta antibioottien kulutukseen EU:ssa ja ETA:ssa vuodesta 2020 lähtien (esim. muutokset tautien leviämässä, terveydenhuoltoon hakeutumisessa ja lääkkeiden määrämiskäytännöissä sekä pandemian vaikutusten vähentämistoimenpiteistä johtuva muiden kuin covid-19-pandemiaan liittyvien hengitystieinfektioiden alhaisempi ilmaantuvuus). Vuosina 2020 ja 2021 laajakirjoisten ja kapeakirjoisten antibioottien käytön suhteellinen osuus kuitenkin kasvoi.
- Vaikka sairaalasektorilla antibioottien keskimääräinen kulutus laski EU:n ja ETA:n alueella ennennäkemättömästi vuosina 2020 ja 2021, laajakirjoisten ja viimeisenä hoitovaihtoehtona käytettävien antibioottien kulutus kasvoi huomattavasti.
- Mikrobilääkeresistenssi on edelleen vakava haaste EU:ssa ja ETA:ssa. Meidän on kaikin keinoin vähennettävä tarpeetonta antibioottien käyttöä edelleen ja parannettava infektioiden ehkäisy- ja valvontakäytäntöjä, jotta mikrobilääkeresistenssiä saadaan vähennettyä merkittävästi.
- Ilmoitetut mikrobilääkeresistenssiä koskevat prosentiosuudet vaihtelivat suuresti eri maiden välillä useiden bakteerilajien ja mikrobilääkeryhmien yhdistelmien osalta. Eroja oli usein pohjoisen ja etelän sekä lännen ja idän välillä. Yleisesti ottaen Pohjois-Euroopan maat ilmoittivat alhaisimmat prosentit mikrobilääkeresistenssistä ja Etelä- ja Itä-Euroopan maat korkeimmat.
- Vaikka tietoisuus mikrobilääkeresistenssistä kansanterveydellisenä uhkana on lisääntynyt ja infektioiden ehkäisyä ja valvontaa, mikrobilääkkeiden käytön hallintaa ja mikrobiologista kapasiteettia koskevaa näyttöön perustuvaa ohjeistusta on saatavilla, kansanterveydelliset toimet ongelman ratkaisemiseksi ovat edelleen riittämättömät. Mikrobilääkeresistenssin torjumiseksi tarvitaan kipeästi tehokkaampia toimenpiteitä ja toimia. Niillä olisi merkittävä myönteinen vaikutus väestön terveyteen ja tuleviin terveydenhuoltomenoihin EU:ssa ja ETA:ssa.